

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Кафедра маркетингу, PR-технологій та логістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ЧНТУ

_____ С.М. Шкарлет

« ____ » _____ 2016 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування вступників
за рівнем вищої освіти “бакалавр”

напряму підготовки **6.030507 «Маркетинг»**
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні кафедри маркетингу,
PR-технологій та логістики
протокол № 9 від 18 лютого 2016 р.

Чернігів 2016

ЗМІСТ

1. Загальні відомості	3
2. Мета вступного фахового випробування	3
3. Характеристика змісту програми	3
4. Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів	10
5. Порядок проведення вступного фахового випробування	10
6. Структура екзаменаційного білета	10
7. Критерії оцінювання вступного фахового випробування	11

1. Загальні відомості

Програма вступних випробувань з дисципліни «Основи економіки», розроблена для прийому на навчання зі скороченим терміном, осіб, що здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.03050701 "Маркетингова діяльність" та за спорідненими спеціальностями 5.03050401 "Економіка підприємства", 5.03050702 "Комерційна діяльність", 5.03051001 "Товарознавство та комерційна діяльність", 5.03050801 "Фінанси і кредит", 5.03050802 "Оціночна діяльність" та іншими спеціальностями (згідно Правил прийому до Чернігівського національного технологічного університету в 2016 році).

Дана програма спрямована на перевірку рівня підготовки студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст, висвітлення питань основних тем, формування вимог до відповідей абітурієнтів.

Для вступу на освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» зі скороченим терміном навчання напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг" передбачається проведення фахового вступного випробування з предмету «Основи економіки».

2. Мета вступного фахового випробування

Метою вступного іспиту на ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030507 "Маркетинг" зі скороченим терміном навчання є формування контингенту студентів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін означеної спеціальності, шляхом оцінки знань та навичок абітурієнтів за напрямками професійно-орієнтованої діяльності.

3. Характеристика змісту програм

Програма вступного іспиту при прийомі на навчання зі скороченими термінами підготовки бакалавра напряму 6.030507 "Маркетинг" має інтегрований характер і включає питання з таких модулів:

Модуль 1. Основи економічного життя суспільства.

Модуль 2. Ринкова економіка.

Модуль 3. Національна економіка як ціле.

Модуль 4. Світова економіка.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

1.1. Взаємозв'язки економічних процесів і явищ

Обмеженість ресурсів та безмежність потреб як основна проблема економіки. Роль економічної науки у житті окремої людини і суспільства. Суб'єкти економічних відносин. Об'єкти економічних відносин.

Виробничі ресурси: земля, праця, капітал, здатність до підприємницької діяльності, інформація. Власність на виробничі ресурси. Виробництво та продукт (результат) економічної діяльності. Виробничі технології. Особливості сучасних технологій.

Економічна ефективність: зміст та оцінка. Доходи економічних суб'єктів. Розподіл, обмін та споживання як взаємопов'язані процеси. Економічний кругообіг.

1.2. Раціональна економічна поведінка споживача і виробника

Споживач як основний суб'єкт сучасної економіки. Мета споживача та ознаки раціональної поведінки споживача. Потреби споживача: зміст та класифікації. Споживчі блага та їх структура. Корисність споживчого блага і способи її оцінки. Граничне споживче благо і гранична корисність.

Закон спадної граничної корисності. Бюджет споживача. Виробник як суб'єкт економіки та мета його діяльності. Раціональний виробник. Прояви обмеженості виробничих ресурсів, відтворювані та не відтворювані ресурси.

Виробничі можливості. Альтернативні варіанти використання ресурсів. Крива виробничих можливостей. Альтернативна вартість. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.

За результатами вивчення даного модулю абітурієнт повинен:

- знати що вивчає економічна наука, розрізняти суб'єкти та об'єкти економічних відносин, виробництво, споживання, розподіл та обмін;
- уміти розкрити економічний зміст понять «земля», «праця», «капітал», «здатність до підприємництва», «інформація»;
- визначати економічну ефективність та користуватися інформацією про ресурсний потенціал країни;
- розуміти причини безмежності потреб та обмежень щодо їх задоволення;
- розрізняти споживчі блага;
- уміти класифікувати потреби, розраховувати загальну та граничну корисність блага, будувати криву виробничих можливостей;
- визначати різні варіанти виробництва за кривою виробничих можливостей, наводити приклади відтворюваних та не відтворюваних ресурсів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Жовтанецький О.М. Цікава економіка. [Текст] / О.М. Жовтанецький, Н.В. Чуба. - Кам'янець – Подільський. - Аксіома, 2007. – 304с.
2. Економіка [Текст]: підручник для 10-го класу загально освіт. навч. зал. / Г.О.Ковальчук., В.Г.Мельничук, В.О.Огнев'юк – К.: Навч. книга, 2003. – 302 с.
3. Електронний підручник “Економіка для школярів” [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ipx.ru/economic
4. Загальна економіка [Текст]: підручник / І.Ф.Радіонова, І.С.Кравченко, В.В.Радченко[та ін]; за ред. І.Ф.Радіонової. – 4-те вид., доп. і перероб. – К.: “А.П.Н.”, 2005 – 210 с.
5. Зовнішнє тестування з економіки [Текст]: інформаційні матеріали. – К.: Українська рада з економічної освіти. Центр тестових технологій, 2004 -123 с.

6. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з основ економіки [Текст] / за ред. І.Є.Тимченко. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003 – 120 с.

7. Збірник задач з економіки: для 10–11 класів [Текст] / упор. Г.О. Горленко. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002 – 145 с.

МОДУЛЬ 2. РИНКОВА ЕКОНОМІКА

2.2. Попит, пропозиція, ринкова ціна і гроші у функціонуванні економіки

Ринкове вирішення питань «що виробляти?», «як виробляти?», «для кого виробляти?». Принцип «прихованої руки» ринку та сутність ринкового саморегулювання. Зміст та ознаки ринкової конкуренції, її роль в організації ринкової економіки. Ринковий попит: зміст, функція попиту від ціни. Крива індивідуального попиту.

Ринкове пропонування: зміст, функція пропонування від ціни. Крива індивідуальної пропонування. Нецінові чинники попиту та пропонування. Ціна ринкової рівноваги: зміст, графічне відображення. Роль рівноважної ціни у ринковому саморегулюванні. Причини та наслідки неринкового ціноутворення. Сутність грошей. Зміст функцій засобу обігу, платежу, міри вартості та засобу нагромадження.

Види грошей. Сучасні електронні гроші. Грошова маса та її показники. Купівельна спроможність грошей. Стійкість національних грошей та курс національної валюти.

2.2. Ринки виробничих ресурсів і доходи в ринковій економіці

Особливості ринку праці. Попит і пропонування на ринку праці. Закон формування зарплати. Причини відмінностей у зарплаті. Види та системи оплати праці. Роль уряду та профспілок в організації ринку праці. Особливості ринку землі. Попит і пропонування землі. Земельна рента. Ціна землі та причини її диференціації.

Роль держави в організації ринку землі. Особливості ринку капіталів (кредитних ресурсів). Попит і пропозиція на ринку капіталів. Відсоток. Причини відмінностей у відсоткових ставках. Роль банків в організації ринку капіталів.

Особливості ринку інформації. Попит і пропонування інформації. Ціна інформації. Доход власника інформаційних ресурсів. Роль Інтернет у забезпеченні руху інформації, його можливості та обмеження.

2.3. Підприємницька діяльність

Функції підприємця та складники підприємницької діяльності. Доход і ризик у підприємстві. Підприємництво і суспільний прогрес. Види підприємництва: виробниче, комерційне, посередницьке, фінансове. Мале та велике підприємництво. Фермерство як особливий вид підприємницької діяльності. Приватне, колективне та державне підприємство.

Переваги та обмеження різних форм підприємств. Валовий доход, витрати та прибуток підприємця. Структура витрат. Способи максимізації прибутку. Прибутковість (рентабельність) як прояв результатів діяльності підприємства. Зв'язки підприємця з банками, страховими компаніями, іншими фінансово-кредитними установами. Управління підприємством. Бізнес-план підприємця.

За результатами вивчення даного модулю абітурієнт повинен:

- розуміти принцип дії «прихованої руки ринку», визначати переваги та обмеження ринкової економіки;
- пояснити мотиви спрямування ринкової економіки на потреби споживачів, зменшення витрат та зростання якості продукції;
- розрізняти ринкове та неринкове ціноутворення, цінові та нецінові чинники попиту і пропозиції;
- визначати рівноважну ціну графічно та через вирішення системи рівнянь, обмінний курс валюти за вихідними даними;
- наводити приклади впливу різних чинників на попит та пропонування;
- пояснювати характер зв'язку обсягу попиту та ціни, обсягу пропонування і ціни та характер впливу на курс національної валюти різних чинників;
- уміти побудувати криву попиту та пропозиції за вихідними даними.
- знати спільні риси та особливості формування попиту і пропозиції на різних ринках ресурсів;
- наводити приклади різних форм та систем оплати праці, різних видів відсотку (за кредитами та депозитами);
- характеризувати причини відмінностей у заробітній платі, ренті (ціні землі), відсоткових ставках;
- пояснити роль уряду в організації ринку праці та ринку землі, переваги користувача Інтернет ресурсів;
- розуміти зміст підприємницької діяльності та її значення для ринкової економіки, виділяти особливі риси, які властиві підприємцю;
- пояснює роль банків, страхових компаній, інших організацій у діяльності підприємства, значення бізнес плану для управління підприємством.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Медеяєв В.М. Основи економіки. [Текст]: розробки уроків 10-11 клас
Видавництво: ФОП Співак Т.К. Рік видання: 2008. - 128 с.
2. Мочерний С. В. Основи економічної теорії [Текст]: підручник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. — 3-тє вид., стер. — К. : ВЦ «Академія», 2009. — 504 с
3. Моя економіка [Текст]: підручник для уч. 8–9-х, 10-х кл. /Л.М.Кириленко, Л.П.Крупська, І.М.Пархоменко, І.Є.Тимченко. – К.: „А.П.Н.”, 2004. – 274 с.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект [Текст]: підручник / відп. ред. Г.Н.Климко. – 5-те вид., випр. – К.: Знання, 2004. – 290 с.

5. Основи економіки. [Текст]: пробний підручник для 11 класу загальноосвітньої школи / за редакцією І. Ф. Радсонової. – КИЇВ «ЗОДІАК-ЕКО» - 1995. – 125 с.
6. Радіонова І.Ф. Економіка. Суспільно-гуманітарний напрям, економічний профіль [Текст]: підручник для учнів 10-х класів / І.Ф. Радіонова, В.В. Радченко. – Кам'янець - Подільський: Аксіома, 2010 – 206 с..
7. Основи економіки [Текст]: навч. посібник / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, В.М.Сукноваленко та ін. – К.: КНЕУ, 2006 – 345 с.

МОДУЛЬ 3. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК ЦІЛЕ

3.1. Загальні результати національного виробництва

Виробничий потенціал національної економіки: трудові, земельні (природні), фінансові ресурси та технології. Сектори національної економіки: домашніх господарств, підприємницький, державний, зовнішній. Сукупні доходи та сукупні витрати: структура та взаємозв'язки.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – показник результатів національного виробництва. Способи розрахунку ВВП. Валовий національний дохід (ВНД). Реальний та номінальний ВВП. Використання ВВП для міжнародних порівнянь.

3.2. Економічні коливання, безробіття та інфляція

Причини економічних коливань. Економічні піднесення та спади. Індикатори (показники) економічних коливань. Циклічні коливання та види циклів. Безробіття і зайнятість трудових ресурсів. Визначення рівня безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Причини безробіття.

Наслідки безробіття для національної економіки. Загальний рівень цін та інфляція. Вимірювання інфляції. Причини інфляції. Наслідки нерегульованої інфляції для національної економіки.

3.3. Державне регулювання економіки

Невдачі (обмеження) ринку як причина державного регулювання економіки. Цілі державного регулювання: економічне зростання, зайнятість, стабільність цін, конкурентоспроможність національної економіки.

Інструменти фінансового регулювання: податки, видатки уряду та державний бюджет. Інструменти грошового регулювання: емісія грошей, режими формування валютного курсу.

Інструменти регулювання у соціальній сфері: перерозподіл доходів, соціальні пільги, допомоги, гарантії для громадян. Суспільні блага: ознаки та необхідність державного регулювання обсягу. Підтримка конкуренції та антимонопольне регулювання.

За результатами вивчення даного модулю абітурієнт повинен:

- уміти розрахувати валовий дохід, загальні витрати, прибуток та рентабельність виробництва,

- розрізняти різні цикли, види безробіття та види інфляції;
- характеризувати причини виникнення різних видів безробіття та інфляції;
- пояснювати наслідки безробіття та інфляції для економіки;
- уміти визначити рівень безробіття та рівень інфляції, тлумачити фактичні показники інфляції та безробіття;
- розуміти об'єктивні причини державного регулювання економіки;
- розрізняти цілі та інструменти державного регулювання економіки;
- визначати роль податків, трансфертів та державних інвестицій, причини незбалансованого бюджету;
- пояснювати невдачі (обмеження) ринку, причини дефіциту державного бюджету та необхідність регулювання курсу національної валюти;
- уміти визначати структуру надходжень та видатків бюджету та оцінювати рівень дефіциту бюджету.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка [Текст]: підручник для 10-го класу загально-освіт. навч. зал. / Г.О.Ковальчук., В.Г.Мельничук, В.О.Огнев'юк – К.: Навч. книга, 2003. – 302 с.
2. Економіка [Текст]: навч. посібник для загально-освіт. навч. закладів. – 2-ге, доп. вид. / С.В.Степаненко, А.М.Поручник, А.С.Бєбєло [та ін]; за ред. канд. екон. наук, доц. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2001 – 189 с.
3. Електронний підручник “Економіка для школярів” [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ipx.ru/economic
4. Загальна економіка [Текст]: підручник / І.Ф.Радіонова, І.С.Кравченко, В.В.Радченко[та ін]; за ред. І.Ф.Радіонової. – 4-те вид., доп. і перероб. – К.: “А.П.Н.”, 2005 – 210 с.
5. Мочерний С. В. Основи економічної теорії [Текст]: підручник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. — 3-тє вид., стер. — К. : ВЦ «Академія», 2009. — 504 с
6. Моя економіка [Текст]: підручник для уч. 8–9-х, 10-х кл. /Л.М.Кириленко, Л.П.Крупська, І.М.Пархоменко, І.Є.Тимченко. – К.: „А.П.Н.”, 2004. – 274 с.
7. Основи економіки [Текст]: навч. посібник / О.О.Бєляєв, А.С.Бєбєло, В.М.Суковаленко та ін. – К.: КНЕУ, 2006 – 345 с.

МОДУЛЬ 4. СВІТОВА ЕКОНОМІКА

4.1. Міжнародна торгівля, валютні відносини, рух капіталів між державами

Сучасне світове господарство: визначальні риси. Групи країн, що формують світове господарство. Міжнародні економічні відносини. Необхідність міжнародної торгівлі та її сучасні форми. Торговий баланс країни. Міжнародні торгівельні організації. Переваги членства в СОТ.

Механізми встановлення валютних курсів. Міжнародні організації валютного регулювання. Форми міжнародних грошей. Європейська валютна система у ХХІ ст..

СДР та Євро. Валютні курси та умови зовнішньої торгівлі.

Форми міжнародного руху капіталів: міжнародний кредит та іноземне інвестування. Діяльність міжнародних фінансово – кредитних організацій у забезпеченні міжнародного руху капіталу. Платіжний баланс країни.

4.2. Переваги і загрози глобалізації

Зміст глобалізації та її основні причини. Позитивні наслідки глобалізації: прискорення економічного розвитку, поширення знань та сучасних технологій. Проблеми, що потребують спільного (глобального) вирішення: вичерпання ресурсів, забруднення довкілля, поглиблення нерівності між країнами. Місце «великих» та «малих» економік у процесах глобалізації.

Основні загрози глобалізації: втрата керованості національних економік, панування міжнародних монополій. Способи протидії загрозам глобалізації.

За результатами вивчення даного модулю абітурієнт повинен:

- знати, в яких формах існують міжнародні економічні відносини;
- розуміти переваги, які отримує національна економіка, інтегруючись у світове господарство, та які функції виконують певні міжнародні фінансові та торгові організації;
- розрізняти групи країн, що формують світове господарство, торговий та платіжний баланс країни;
- наводити приклади країн, що належать до певних груп у системі світового господарства;
- характеризувати місце України у світовому господарстві;
- розуміти об'єктивну причинність глобалізації;
- визначати місце різних країн у глобалізаційних процесах;
- наводити приклади загроз глобалізації;
- пояснювати переваги глобалізації;
- уміти ілюструвати наслідки глобалізації статистичними даними.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка [Текст]: навч. посібник для загально-освіт. навч. закладів. – 2-ге, доп. вид. / С.В.Степаненко, А.М.Поручник, А.С.Бєбєло [та ін]; за ред. канд. екон. наук, доц. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2001 – 189 с.
2. Електронний підручник “Економіка для школярів” [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ipx.ru/economic
3. Загальна економіка [Текст]: підручник / І.Ф.Радіонова, І.С.Кравченко, В.В.Радченко[та ін]; за ред. І.Ф. Радіонової. – 4-те вид., доп. і перероб. – К.: “А.П.Н.”, 2005 – 210 с.
4. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з основ економіки [Текст] / за ред. І.Є.Тимченко. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003 – 120 с.
5. Меделєєв В.М. Основи економіки. [Текст]: розробки уроків 10-11 клас Видавництво: ФОП Співак Т.К. Рік видання: 2008. - 128 с.

6. Мочерний С. В. Основи економічної теорії [Текст]: підручник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. — 3-тє вид., стер. — К. : ВЦ «Академія», 2009. — 504 с
7. Основи економічної теорії: політекономічний аспект [Текст]: підручник / відп. ред. Г.Н.Климко. — 5-те вид., випр. — К.: Знання, 2004. — 290 с.
8. Основи економіки. [Текст]: пробний підручник для 11 класу загально - освітньої школи / за редакцією І. Ф. Радсонової. — КИЇВ «ЗОДІАК-ЕКО» - 1995. — 125 с.

4. Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів

Успішне засвоєння навчальної програми ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки "Маркетинг" потребує від абітурієнта наявності освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за спорідненими спеціальностями (згідно Правил прийому до Чернігівського національного технологічного університету в 2016 році), а також здібності до оволодіння знаннями, уміннями та навичками в галузі соціально-економічних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою. Відбір студентів для зарахування здійснюється на конкурсній основі.

5. Порядок проведення вступного фахового випробування

Вступні випробування проводяться у вигляді тестування і охоплюють фахові предмети, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за відповідними напрямами підготовки.

Порядок проведення фахового вступного випробування визначається «Правилами прийому до Чернігівського національного технологічного університету в 2016 році».

6. Структура екзаменаційного білета

Завдання для вступного фахового випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за напрямом підготовки 6.030507 "Маркетинг" включає 20 тестових завдання з дисциплін «Основи економіки» (по 5 балів кожне).

7. Критерії оцінювання вступного фахового випробування

За результатами вступних випробувань проводиться оцінка рівня фахових знань за наступними критеріями:

Завдання	Бали
Тестові завдання з модуля «Основи економічного життя суспільства»	по 5 балів кожне
Тестові завдання з модуля «Ринкова економіка»	по 5 балів кожне
Тестові завдання з модуля «Національна економіка»	по 5 балів кожне
Тестові завдання з модуля «Світова економіка»	по 5 балів кожне
Максимальна кількість балів 200	

Вступне випробування оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Загальна оцінка за підсумками вступного випробування (200-бальна шкала) визначається за формулою:

$Z = O_{\text{тест}} + 100$, де

$O_{\text{тест}}$ – оцінка відповідей на тестові питання за 100-бальною шкалою.

Особи, які отримали на фаховому вступному випробуванні менше 125 балів, не допускаються до участі в конкурсі.

В разі, коли на одне місце претендують декілька вступників з однаковим результатом іспиту, приймальна комісія враховує середній бал додатку до диплому молодшого спеціаліста. Конкурсний відбір проводиться на вакантні місця ліцензійного обсягу.